

Cuprins

I

ÎNDREPTAREA OMULUI ÎN HRISTOS DUPĂ SFÂNTUL APOSTOL PAVEL

1. Apostolul Pavel și iudaizanții	10
2. Dreptatea „din Dumnezeu” și dreptatea „proprie” „din Lege”	13
3. „În Hristos”	16
4. Îndreptarea în Hristos	18
5. Împăratul dreptății și al păcii	20
6. Concluzii	22
Note	24

II

ÎNVĂȚĂTURA DESPRE ÎNDREPTARE A SFÂNTULUI NICOLAE CABASILĂ — CONTRIBUȚIE LA SOTERIOLOGIA ORTODOXĂ

Cuvânt-înainte	41
Introducere	45
1. Problema îndreptării în primele veacuri creștine	46
2. Problematika temei îndreptării la teologii latini din Evul Mediu	52

3. Importanța temei îndreptării la Cabasila și metoda abordării ei	59
4. Chestiunea relației lui Nicolae Cabasila cu problematica apuseană medievală despre îndreptare .	66
5. Corelarea făcută între Nicolae Cabasila și teologii răsăriteni Teodor Abukara și Nicolae al Metonei .	75
I. Dreptatea lui Dumnezeu, starea originară a omului și nedreptatea provenită din cădere	79
1. Dreptatea lui Dumnezeu	79
2. Starea originară a omului	82
3. Dreptate și lege	87
4. Căderea și consecințele ei naturale	89
5. Consecințele morale ale căderii	95
6. Dreptatea pedepșitoare a creației	98
II. Îndreptarea firii omenești în Hristos	101
1. Conlucrarea factorului divin și uman în opera de îndreptare a omului	102
2. Restaurarea slavei Tatălui în creație	110
3. Restaurarea sănătății firii omenești	114
4. Împăcarea	119
5. Eliberarea	124
6. Înfierea	132
III. Însușirea îndreptării	141
1. Darurile făcute de Dumnezeu naturii și voinței omului	142
2. Încorporarea prin iubire în „Hristos Campionul” și însușirea în dreptate a roadelor biruinței Lui .	147
3. Conlucrarea între Dumnezeu și om în Taine . . .	152
4. Iubirea — conținut al vieții celei noi, al credinței și faptelor credincioșilor	158

Concluzii	169
Note	175
Bibliografie	243

III

RĂSCUMPĂRARE SAU ÎNDUMNEZEIRE? ÎNTREBAREA LUI ANSELM ȘI RĂSPUNSUL SFÂNTULUI NICOLAE CABASILA

I. Problema	255
1. Istoria și importanța problemei	255
2. Cadrele istorice și teologice ale problemei în secolul XIV	258
II. Răspunsul sfântului Nicolae Cabasila	263
1. Distanța „naturală” de netrecut între Dumnezeu și om. Unirea „după energie” și unirea „după ipostasă”	263
2. Importanța și semnificația unirii „după ipostasă”	265
3. Viziunea tainei Întrupării independentă de cădere și semnificația ei	268
4. Viziunea tainei Întrupării legată de cădere și semnificația ei	273
III. Semnificația răspunsului sfântului Nicolae Cabasila	277
1. Spectrul trunchierii economiei divine prin reduce- rea ei de la creație–îndumnezeire la cădere–răs- cumpărare. Creștinismul răsăritean și apusean . .	277
2. Depășirea conceperii Tainelor ca simple obligații religioase. Biserica e lumea unită cu Dumnezeu. Lumea e casă a lui Dumnezeu	278
3. Depășirea conflictului între Biserică și lume. Pe axa unificatoare creație–îndumnezeire opoziția Bise- rică–lume e inexistentă ontologic. Pe axa opusă păcat–răscumpărare e pericolul reducerii Bisericii la o simplă instituție religioasă lumească	281

4. Depășirea temerii de păcat ca mobil central al vieții duhovnicești. Început, centru și sfârșit al vieții duhovnicești e Hristos	284
5. Ieșirea credincioșilor de astăzi în orizontul deschis al economiei dumnezeiești	286
Note	287

IV

INTRODUCERE ÎN STUDIUL LUI NICOLAE CABASILĂ

Cuvânt-înainte	293
I. Persoana și epoca	295
II. Opera și învățătura	311
1. Codicele	311
2. Operele	312
3. Viața în Hristos	317
4. Explicare la dumnezeiasca Liturghie	330
5. Cele trei omilii despre Maica Domnului	334
6. Rugăciunea lui Nicolae Cabasila către Domnul nostru Iisus Hristos, Fiul Unul-Născut și Cuvântul lui Dumnezeu	338
III. Semnificația	341
IV. Note. Bibliografie	353